

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ: БЕЗПЕКА, ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ТА СТРАХУВАННЯ

SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE REGION: SECURITY, PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AND INSURANCE

Авторкою досліджено сутність, пріоритети соціально-економічного розвитку регіону з огляду на потреби та запити, необхідність гарантування безпеки, ефективної взаємодії між учасниками. Доведено значення розвитку комунікацій між учасниками, використання можливостей сфери страхування, визначено пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку регіону з урахуванням досвіду взаємодії у сфері державно-приватного партнерства, актуальність поширення практики взаємодії між учасниками інвестиційних, грантових проєктів. Обумовлено, що запроваджені грантові проєкти забезпечують можливості вирішення актуальних питань, запитів. Визначено потребу у використанні кращих практик державно-приватного партнерства, пріоритетність регіонального розвитку, реалізація пріоритетних завдань з гарантування соціально-економічної безпеки регіону повинна бути доповнена результативною взаємодією між учасниками.

Ключові слова: безпека регіону, державно-приватне партнерство, державна підтримка, регіон, соціально-економічна безпека, соціально-економічний розвиток, страхування, страховий ринок.

The issue of ensuring the implementation of regional management mechanisms in order to guarantee socio-economic security, development of territorial communities, ensuring effective cooperation in the field of investment, insurance, public-private partnership is currently relevant. The purpose of the study is to substantiate the theoretical and methodological foundations of socio-economic development of the regions in view of the potential opportunities and priorities, the need to guarantee security, the introduction of effective mechanisms of interaction, including through public-private partnership, the development of spheres of interaction with financial organizations, the sphere of insurance, the formation approaches to effective regional policy and ensuring a balance of interests between participants. The author researched the essence, priorities of socio-economic development of the region in view of needs and requests, the need to guarantee security, effective interaction between participants. The significance of the development of communications between participants, the use of the opportunities of the insurance sector, the priority directions of the socio-economic development of the region, taking into account the experience of interaction in the field of public-private partnership, the relevance of spreading the practice of interaction between participants of investment and grant projects, have been proven. It is stipulated that the implemented grant projects provide opportunities to solve current issues and requests. The need to use the best practices of public-private partnership, the priority of regional development, the implementation of priority tasks for guaranteeing the socio-economic security of the region should be supplemented by effective interaction between participants. The use of opportunities, including on the basis of partnership, is possible and effective if the interests of the participants are aimed at the development of industries and spheres of activity, sustainable or comprehensive development of territorial communities. The participation of insurance companies in social projects and social initiatives can take place through mechanisms of public-private and public-private partnerships. The possibilities of such cooperation significantly expand the spheres of interaction and guarantees for participants, which is an important component in the practical implementation of regional development approaches.

Key words: security of the region, public-private partnership, state support, region, socio-economic security, socio-economic development, insurance, insurance market.

УДК 330.336

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.4-15>

Вишнеvsька О.М.¹

д.е.н., професор,
професор кафедри обліку
і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний
університет

Vyshnevskia Olga

Mykolayiv National Agrarian University

Постановка проблеми. В останні роки все більше уваги стало приділятися питанням вдосконалення територіального устрою країни і управління регіональним розвитком. Потреба у вдосконаленні соціально-економічного механізму регіональної політики пов'язана із необхідністю гарантування безпеки. Взаємовідносини між інститутами влади, громадами, розробка та практичне провадження прогнозів, планів та програм соціально-економічного розвитку регіонів є важливою передумовою розвитку, яка може бути реалізована через механізми державно-приватного партнерства, у сфері інвестиційної діяльності, використанні різних інструментів регіональної політики та гарантування безпеки. Прийняття законів, які направлені на вирішення актуальних потреб

розвитку регіонів, спонукало до розширення сфер партнерства, забезпечило можливості узгодження дій за потребами регіонів, територій, територіальних громад. Поширення сфер партнерства спонукало й до реалізації широкого кола грантових проєктів, які орієнтовані на потреби регіонів та окремих територіальних громад. Соціально-економічний розвиток регіонів орієнтований на існуючі та потенційні потреби, у тому числі через запровадження дієвих механізмів страхування та участі страхових компаній у інвестиційній діяльності.

Взаємоузгодженість інтересів на різних рівнях управління дозволяє скоординувати дії та орієнтувати фінансові ресурси на потреби, які обумовлені особливостями регіонів, потребами територіальних громад, виконання зобов'язань за

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1996-4590>

міжнародними домовленостями. Залучення інвестиційних ресурсів може відбуватися за державної підтримки або у межах державно-приватного партнерства. Досвід останніх років доводить, що механізми подібної взаємодії мають все більшу практичну значимість у соціально-економічного розвитку регіонів. Особливості регіонального розвитку обумовлені низкою чинників, які повинні бути враховані під час розробки планів, прогнозів та стратегій розвитку, заходів з нейтралізації ризиків та загроз, гарантування безпеки у соціально-економічній та екологічній площині.

Ефективність управління розвитком регіонів є невід'ємною складовою розвитку України. Усвідомлення цього факту призвело до реформування місцевого самоврядування, територіальної організації влади та адміністративно-територіального поділу в Україні. Сучасне розуміння регіонального розвитку включає досягнення ефективного та збалансованого використання можливостей, потенціалу окремих територій, забезпечення ефективної взаємодії між інститутами влади, а також врахування існуючих обмежень, як невід'ємної частини регіонального розвитку та гарантування соціально-економічної безпеки.

Актуальним на часі є питання щодо забезпечення реалізації механізмів регіонального управління з метою гарантування соціально-економічної безпеки, розвитку територіальних громад, забезпечення ефективної взаємодії у сфері інвестування, страхування, державно-приватного партнерства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню сутності і особливостей соціально-економічного розвитку, безпеки та регіонального розвитку присвячено праці вітчизняних і зарубіжних вчених, а саме яких: Балацький О. Ф., Бец Б. Б. [11], Біла С. О. [7], Бистряков І. К., Бондаренко А. І. [8], Бориславська О. М. [4], Возняк Г. В. [2], Гальків Л. І. [6], Гончаренко І. В., Демченко В. В. [3], Дорогунцев С. І., Добряк Д. С., Калашнікова Т. В., Килин О. В. [6], Ключник А. В., Лисецький А. С., Мельник Л. Г., Новоторов О. С., Погріщук Б. В., Погріщук Г. Б., Примак І. Д., Раделицький Ю. О. [13], Рогач С. М., Романюк С. А. [5], Россоха В. В., Сало Т. М. [9], Савчук В. К., Третяк А. М., Федорова М. М., Хвесик М. А., Хлобистов Є. В., Яхно Т. П. [6] та інших вчених.

Дослідження більшості авторів орієнтовані на потребу у розробці практичних рекомендацій щодо регіонального (територіального) розвитку, реалізації ефективних механізмів взаємодії, визначення основних напрямів регіонального управління, обґрунтування пріоритетних напрямів і системних підходів щодо розвитку територіальних громад, формування передумов до активізації партнерства.

Теорії регіонального розвитку складають основу для таких пошуків, бо це надає можливість

розробляти на практиці конструктивні та обґрунтовані управлінські рішення, які враховують як досвід минулого, так і сприяють якісному моделюванню майбутнього регіонального розвитку [1]. Теорії регіонального розвитку вивчають: соціально-економічні, ментально-культурні, техніко-технологічні й екологічні аспекти, інші сфери функціонування регіонів з метою формування системи уявлень про закономірності їхнього розвитку й функціонування. Тенденції та суперечності функціонування держав та їхніх регіонів зумовили виникнення цілої низки теорій регіонального розвитку. Об'єктивною передумовою становлення теорій регіонального розвитку стала потреба у раціоналізації розміщення продуктивних сил [2]. Одним із основоположників регіональної науки вважається Й. Тюнен, який обґрунтував вплив чинника відстані на вигідність ведення бізнесу, зокрема сільського господарства і транспортування продукції. Автор розробив модель, де передбачено утворення функціональних зон навколо міста, що, в свою чергу, забезпечує раціональне виробництво і збут сільгосппродукції. Автором теорії промислових (індустріальних) районів є А. Маршалл. У його моделі передбачається виділення промислових районів малих і середніх підприємств як альтернативи великим вертикально-інтегрованим виробничим комплексам, що забезпечує ефект економії на масштабі виробництва. У роботі А. Вебера «Теорія розміщення промисловості» надавалося уявлення про найважливіші фактори розміщення виробництва, що визначають «штандарт» (розміщення) – оптимальне місце розташування підприємства або комбінації підприємств. Теорія центральних місць В. Кристаллера передбачала, що за умов відповідного простору виникає ядро різного рівня ієрархії, які притягують поселення нижчих рівнів, які залежать від збутового, транспортного й адміністративного чинників [3]. Теорію просторової економічної рівноваги, що базується на положеннях теорії центральних місць, розробив А. Льош, де було визначено оптимальні межі формування економічних районів. У теорії «полюсів зростання» Ф. Перру припускалося, що у різних сферах та галузях розвиток виробництва не є рівномірним, і завжди можна виділити галузі, які стимулюють розвиток усієї економіки. Процес концентрації виробництва зосереджує перспективні галузі в певному місці (регіоні) – «полюсі зростання». Просторову інтерпретацію теорії «полюсів зростання» зробив Ж. Будвіль, який довів, що центрами зростання можна вважати населені пункти – певні території, які виконують в економіці функцію джерел інновацій. Регіональний центр зростання являє собою сукупність сфер та галузей, розміщених на певній території й здатних розвиватися в усій зоні впливу [4]. У своїх працях К. Ізард адаптував методи макроекономіки для досліджень

регіонів і міжрегіональних зв'язків, розробив моделі просторової рівноваги, формування промислових комплексів, дослідив суперечності в регіональних системах та ін. [2]. Основним чинником теорії кумулятивного зростання Г. Мюрдаля, що сприяє поглибленню відмінностей у рівнях економічного розвитку різних регіонів, є привабливість для розміщення нових підприємств великих міських агломерацій, де можна отримати економію на виробничих та інших витратах [3]. За Дж. Фрідманом зміст регіональної політики має суттєво відрізнятись залежно від стадії економічного розвитку країни, подібна точка зору викладена у працях Д. Норта [2]. Актуальною є теорія регіонального розвитку «теорії саморозвитку регіонів (ендогенного розвитку)», яка базується на дослідженні ендогенного потенціалу регіонів. Теорія була орієнтована на сприяння у забезпеченні самодостатності регіонів з огляду на соціально-економічний потенціал територій. Засновником теорії вважається В. Вернадський завдяки його концепції ноосфери, в основу якої вкладено можливості, які направлені на забезпечення гармонізації у взаємодії суспільства й природи. Теорія сталого розвитку Д. Форрестера припускає, що при збереженні існуючих тенденцій збільшення світового населення, зростання промислового виробництва і, як наслідок, забруднення навколишнього середовища й виснаження природного потенціалу планети настане так звана «глобальна катастрофа» [2].

Під впливом глобалізаційних чинників формується модель регіонального управління «модель підтримки розвитку», яка була запропонована Європейською комісією [6]. Було визначено, що єдиним шляхом розв'язання проблем довкілля і зайнятості в ЄС є використання альтернативної стратегії, що базується на підвищенні інтенсивності праці, тобто збільшенні відношення праці до капіталу і зменшенні кількості енергії та природних ресурсів. Теорія регіональних інноваційних систем Б. Асхайма та А. Ізаксена визначає, що найважливіші елементи інноваційного процесу є географічно локалізованими, і тому, важливим є регіональний фактор [2]. Ідея теорії конкурентоспроможності регіону М. Портера полягає у налагодженні таких взаємовідносин між усіма регіональними суб'єктами, які призведуть до новацій, інтеграції на основі спільних інтересів та спільних узгоджених дій, тобто створення якісного життєвого середовища [5]. У теорії нової економічної географії П. Кругмана окреслено закономірність виникнення регіональної агломерації, згідно з якою більшу роль відіграє обсяг ринку або доступ до ринку, ніж ефект від масштабу виробництва, транспортних витрат і мобільності факторів виробництва [5]. З огляду на історичні етапи розвитку авторами було визначено пріоритетні підходи

регіонального розвитку та сформовано відповідне теоретико-методологічне підґрунтя.

Отже, теорія регіонального розвитку розширює підходи, моделі та механізми взаємодії між учасниками та потребами, які обумовлені існуючими тенденціями та потенційними можливостями практичної реалізації заходів, які є актуальними та пріоритетними. Суттєво розширюються можливості залучення фінансових ресурсів, у тому числі на засадах грантової діяльності та державно-приватного партнерства. Соціально-економічний розвиток регіонів, гарантування безпеки регіонів, окремих територій, територіальних громад мають тісний зв'язок із інтересами учасників та можливостями освоєння коштів. Реалізація інвестиційних проєктів передбачає розширення взаємодії із фінансовими установами, страховими компаніями, які за останні роки суттєво розширили свою участь у процесах соціально-економічного розвитку регіонів, у тому числі у галузевому страхуванні.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методологічних засад соціально-економічного розвитку регіонів з огляду на потенційні можливості та пріоритети, потребу гарантування безпеки, запровадження дієвих механізмів взаємодії, у тому числі через державно-приватне партнерство, розвиток сфер взаємодії із фінансовими організаціями, сферою страхування, формування підходів щодо дієвої регіональної політики та забезпечення балансу інтересів між учасниками. Основним завданням дослідження є визначення основних пріоритетів щодо ефективної взаємодії між учасниками, забезпечення можливостей реалізації регіональної політики, яка направлена на гарантування соціально-економічної безпеки. Страхові компанії є посередниками між учасниками взаємовідносин, їхня діяльність направлена на забезпечення можливостей нівелювати ризики, у тому числі з огляду на запити населення, суспільства, регіонів. Практичний досвід доводить, що страхові компанії беруть активну участь у реалізації інвестиційних проєктів, які направлені на соціально-економічний розвиток регіонів, та впливають на формування взаємовідносин з інвесторами, суспільством, територіальними громадами, представниками грантових організацій та іншими зацікавленими учасниками.

Методологічно дослідження ґрунтується на виявленні можливостей щодо соціально-економічного розвитку регіону та запровадження ефективних механізмів взаємодії, у тому числі під час інвестування, реалізації проєктів регіонального розвитку. З метою пізнання явищ та процесів, обґрунтування пропозицій авторки щодо гарантування соціально-економічної безпеки та механізмів державно-приватного партнерства використано сукупність методів та прийомів дослідження, загальнонаукові методи пізнання дозволили

встановити характер функціональних залежностей та параметри досліджуваної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вихідною умовою для формування дієвих економічних стимулів регіонального розвитку та саморозвитку територіальних громад, здійснення реформ на місцевому та регіональному рівні є децентралізація, а саме процес, який передбачає реформування місцевого самоврядування й територіальної організації влади. Процес переходу до децентралізованого управління визначає ознаки щодо процесу розвитку держав світу, які знаходяться на етапі свого розвитку. Децентралізація є процес, який зумовлений необхідністю підвищення результативності надання послуг на державному рівні та зниження рівня соціальної напруги та бюрократії, направлений на соціально-економічне зростання [6]. Процес децентралізація є однією із форм розвитку процесу демократії. Процес децентралізації дозволяє за збереження держави та її інститутів розширити місцеве самоврядування, активізувати населення у вирішенні власних потреб й інтересів, звузити сферу впливу держави на суспільство, замінюючи цей вплив механізмами саморегуляції, виробленими самим суспільством, зменшити витрати держави і платників податків на утримання державного апарату і його матеріальних придатків – армію, міліцію тощо [7; 8].

Однією із проблем багатьох країн, що розвиваються, є те, що вже тривалий час центральний уряд не здатен забезпечити належного рівня послуг рівномірно на всій державній території. Жителі великих міст мають порівняно легкий доступ до державних послуг, у той час, коли у віддалених районах послуги установ центрального уряду відсутні взагалі. За таких умов для проведення ефективно децентралізації виникає потреба у нових фінансових ресурсах, що дасть змогу забезпечити рівномірне надання державних послуг населенню на всій території країни [9]. Таким чином, децентралізація викликана потребою змінити ситуацію в країні, що пов'язана із реалізацією інтересів як держави в цілому, так і окремих територіальних громад.

Проблема децентралізації в Україні є давно сформованою. Так, ще в 2010 р. в аналітичній доповіді «Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості економічного зростання» Національного інституту стратегічних досліджень [10] йшлося про те, що децентралізація дійсно є нагальним завданням для України, зокрема визначено низку суттєвих недоліків наявної бюджетної системи. Передумовами є недостатня зацікавленість органів місцевої влади у формуванні сприятливого інвестиційного клімату, низька активізація соціально-економічної та інвестиційно-інноваційної діяльності; недостатня зацікавленість органів місцевої влади у реалізації сукупного потенціалу

у розрізі адміністративно-територіальної одиниці; недостатня активність місцевої влади щодо соціально-економічного розвитку територій, територіальних громад [10]. В сучасному розумінні при децентралізації обов'язки органів місцевого

Об'єднання територіальних громад є добровільним бажанням мешканців спільно розширити можливості розвитку громади, ніж у разі їх іманентного функціонування. Зазначене уможливіло доступність та якість послуг на місцях для забезпечення високих стандартів проживання. Йдеться про освітні, медичні, культурні, адміністративні, комунальні, соціальні, публічні та інші види послуг. Можливість своєчасної ідентифікації існуючих локальних господарських та інших проблем територіальних громад сприяє конструктивності їх вирішення, обґрунтованості розробки проєктів розвитку громад, участі у грантових державних та міжнародних програмах тощо. Дослідження сучасного стану регіонального розвитку дозволяють стверджувати про позитивні тенденції цього процесу [11].

Формування територіальних громад виявляє й проблемні питання. Особливо актуальною в умовах бюджетної децентралізації є потреба здійснення належного контролю за роботою органів влади різних рівнів при плануванні та виконанні ними бюджетів та управлінні і використанні фінансових ресурсів. Розвиток регіональної політики співробітництва в усьому світі має тенденцію до збереження замкненості кола власників та зовнішньої мімікрії щодо нових інституційних змін та стрімкого опанування неформальними практиками управління регіональними процесами. Така тенденція стала своєрідною паралельною системою управління транскордонної економічної співпраці на рівні регіонів [12].

Гальмування процесів реформ, збереження систем тіньової економіки потребують нових й адаптованих підходів до оцінки внутрішньо-регіональних економічних відносин. В даній предметній сфері передовим напрямом розвитку є застосування кластерного аналізу, який дозволяє виявити особливості формування економічних відносин та горизонтальних економічних зав'язків на рівні регіонів. Суб'єктно-орієнтований напрям розвитку дозволяє виявити особливості регіонального управління за допомогою політики співробітництва з міжнародними економічними організаціями не на основі формальної належності до управлінських інститутів, а на основі реального впливу на специфіку розвитку регіонів. Функціонування регіональної політики співробітництва у рамках транскордонного співробітництва пов'язане з певними ключовими чинниками як потреби регіонів, зміст політичних перетворень, необхідність поглиблення та підвищення темпів економічного зростання [12].

На сучасному етапі виникає можливість визначити три основні напрями розвитку співробітництва регіональних економічних спільнот та міжнародних економічних організацій через розширення функції політики співробітництва між регіональними адміністративно-територіальними одиницями та міжнародними організаціями. По-перше, це функція консолідації, яка полягає у концентрації навколо центрів державного управління економічним розвитком, або неформальних центрів прийняття рішень як найбільшого числа дієвих представників політики співробітництва, в тому числі бізнесового та культурного характеру [7]. Цей напрям визначає формування неформальної програми умов на регіональному економічному ринку та у відносинах з регіональними економічними об'єднаннями (наприклад, Організацією Об'єднаних Націй із промислового розвитку, Економічної і соціальної комісії для Азії і Тихого океану, Економічної комісії для Латинської Америки і Карибського басейну, Економічної комісії для Африки тощо) [8].

Наступним напрямом є забезпечення лояльності та адаптивності щодо загальнонаціонального економічного процесу [8]. В умовах, коли ці важливі напрями залишаються нереалізованими, регіональні політики співробітництва швидко втрачає контроль над ситуацією, інституційна єдність зменшується, виникають «контр-політики» регіонального співробітництва. Суттєвого значення набуває група напрямів, пов'язаних із критеріями ефективності політики співробітництва, виконання ними певної позитивної діяльності з конкретним результатом. Ці напрями включають широке коло завдань, які висуваються до органів управління на регіональному і місцевому рівні [12].

Серед іншого, це відповідальність за соціально-економічний розвиток та саме в цих напрямках відповідальності та технічного контролю над ситуацією в середині регіону мають прояв оцінки пасіонарності політики співробітництва та їх спроможності [8].

Зазначені напрями в умовах соціально-економічної трансформації є актуальними й суттєвими у практичній реалізації. Чим більш активною є регіональна політика співробітництва в інформаційному полі, тим більш значущими є її позиції та можливості варіативної міжнародної підтримки [11]. Процес розробки регіональної концепції співпраці з такими організаціями, як Європейська асоціація вільної торгівлі, Європейська економічна зона, Середземноморський союз, Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство, є важливим для розвитку суб'єктів регіональної політики. Слабке представництво громадських підприємницьких структур у регіональній політиці співробітництва не відповідає основним засадам структурних елементів регіональної політики співробітництва країн ЄС. Зв'язок між регіональними

політичними відносинами та дієвими персоналіями регіональних політики співробітництва подекуди мають суто формальний зміст та характер, який фіксується на основі посадових інструкцій та обов'язків [12].

Саме тому формування регіональної політики співробітництва може розглядатися з точки зору внутрішньої динаміки розвитку економіки регіонів. Це стосується зміни центральних компонентів. Динаміка зміни регіональної політики співробітництва в умовах кризових станів транскордонного співробітництва відображає їхню детермінованість макроекономічними процесами центрального рівня. Оптимально визначені напрями розвитку співпраці з міжнародними організаціями сприяють вирішенню багатьох питань розвитку держави, регіону, території. Стратегічними напрямками розвитку політики співробітництва з міжнародними організаціями, у майбутньому, мають стати забезпечення рівноправної участі у міжнародних інтеграційних процесах з метою створення умов до економічного зростання галузей та сфер національної економіки. Підвищення рівня співпраці України з міжнародними організаціями доцільно реалізувати за допомогою проєктів із визначеним й максимально ефективним спрямуванням усіх видів ресурсів, у тому числі матеріальних ресурсів. Це дозволить здійснювати швидко й ефективно адаптацію сфер та галузей економіки до глобальних змін, сприяти розвитку, підвищити конкурентоспроможність національної економіки.

З метою вирішення питань щодо можливості реалізації соціально-економічних проєктів регіонального розвитку необхідно використовувати механізми співробітництва, у тому числі на засадах державно-приватного партнерства, взаємодії із фінансовими установами, у сфері страхування [13]. Досвід останніх років свідчить, що інвестиційна діяльність розширила потребу взаємодії зі страховими компаніями, у тому числі у сфері галузевого страхування (агостраховання, страхування у сфері логістики та торгівлі тощо).

Відповідно до чинного законодавства територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проєктів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи та служби. Співробітництво можна розглядати також у контексті формування та просування політики розвитку регіону. Врахування можливостей тісної взаємодії територіальних громад у напрямі реалізації відповідних проєктів.

Отже, існує актуальна потреба у реалізації механізмів сприяння співробітництву, що дозволить підвищити рівень довіри, розширить сфери співпраці у соціально-економічному розвитку

регіонів, забезпечить результативність регіональної політики. Співробітництво сприятиме забезпеченню регіонального розвитку, інтересів учасників та мінімізує ризики у гарантуванні соціально-економічної безпеки. З огляду на зазначене, актуальним є питання підвищення інвестиційної привабливості та розвитку партнерства. Партнерство дозволить залучати можливості грантових проєктів, які активно реалізуються на рівні держави та її регіонів. Забезпечення механізмів результативного партнерства дозволить сприяти дієвому управлінню процесами, спонукатиме до практичної реалізації завдань у сфері соціально-економічного розвитку регіонів.

На регіональному рівні (Миколаївська область) відбувається співпраця за грантовим проєктом «DOBRE» [14], який зорієнтований на співпрацю із територіальними громадами й передбачає можливості провадження спільної освітньо-наукової та практичної діяльності. Український проєкт бізнес-розвитку плодоовочівництва (UHBDP) працює з виробниками плодоовочевої продукції Запорізької, Херсонської, Миколаївської та Одеської областей [15]. Проєкт UHBDP дозволяє розширити можливості розвитку ягідництва, овочівництва та садівництва для територіальних громад. Ключовими напрямками роботи проєкту було визначено розвиток ринку плодоовочевої продукції, розвиток трудових відносин, доступ до фінансових ринків, використання інноваційного фонду. На партнерських засадах відбувається співпраця за спільним грантовим проєктом ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» [16]. Практичне запровадження виявлених альтернатив доцільно здійснюватися на умовах державно-приватного або публічно-приватного партнерства. Основні напрями партнерства включають пріоритетні завдання з огляду на потреби та інтереси усіх учасників, що нівелює або обмежує настання ситуації, яка провокує ризики. Вибір альтернативного варіанту рішення доцільно орієнтувати на можливості запровадження спільних проєктів на умовах партнерства, реалізацію спільних дій та відповідальності за отримані (очікувані) результати [17].

Публічно-приватне партнерство передбачає співробітництво між приватним підприємством, що фінансується та діє через партнерство між Урядом та приватними суб'єктами ринку. Пріоритетні напрями діяльності передбачають виконання широкого спектру задач (від нормативно-правового регулювання, інформаційного супроводу, організаційно-технічного супроводу до стимулюючих й мотиваційних заходів). Державно-приватне партнерство передбачає співробітництво між державним та приватним партнерами у реалізації спільних проєктів. Пріоритетні напрями діяльності передбачають реалізацію проєктів, орієнтованих

на отримання інтересів учасників – співфінансування заходів з кількох джерел, гарантії держави, відповідальність учасників, рівень довіри, ділова активність партнерів. Учасниками партнерства виступають: державні установи, приватний бізнес, міжнародні партнери, міжнародні організації, громадські організації, громадські активісти, територіальні громади, фізичні особи (резиденти, нерезиденти держави), фінансові установи, страхові організації, інші зацікавлені особи. Очікувані результати співпраці у сфері партнерства: результативність співпраці влади, бізнесу й суспільства, результативність співпраці за міжнародними проєктами, угодами, впровадження соціальних проєктів, розвиток соціальної інфраструктури, розвиток територіальних громад, зацікавленість бізнесу, зацікавленість фінансових установ та організацій, використання міжнародного досвіду співпраці, участь у спільних освітньо-наукових, інформаційно-консультаційних, дорадчих заходах, коригування інструментів стимулювання (бюджетне фінансування, кредитування, оподаткування, страхування), коригування механізмів співпраці партнерів, координація підходів та завдань учасників відносин, відповідальність учасників та довіра у взаємовідносинах, техніко-технологічне оновлення виробництва, інфраструктурне та інформаційне забезпечення процесів, інноваційний розвиток галузей та сфер економіки, розвиток регіонів та окремих територій (територіальних громад).

Партнерство дозволяє спільними зусиллями вирішувати масштабні фінансові, техніко-технологічні, екологічні завдання, які доповнюються відповідними гарантіями учасників процесу. Гарантія та відповідальність учасників дозволяє брати участь у міжнародних проєктах, які орієнтовані на вирішення масштабних питань. Практичне впровадження управлінських рішень повинно бути забезпечене можливостями реалізації спільних заходів, гарантування інтересів, відповідальності та очікуваних результатів співпраці за умов державно-приватного або публічно-приватного партнерства. До основних завдань партнерства можна віднести: розробку наукових засад реалізації проєктів, визначення пріоритетних напрямів та форм участі приватного сектору у суспільно значущих інфраструктурних проєктах, механізми оцінки рівня ефективності участі сторін у таких проєктах, управління проєктами, узагальнення та поширення досвіду реалізації, сприяння формуванню відповідального ставлення бізнесу та територіальних громад до додержання інтересів суспільства, сприяння інформаційно-аналітичному, технічному забезпеченню формування ринку проєктів у межах публічно-приватного партнерства [17].

Використання можливостей, у тому числі на засадах партнерства, є можливим та результативним за умови інтересів учасників, які направлені

на розвиток галузей та сфер діяльності, стійкий або комплексний розвиток територіальних громад.

Висновки із цього дослідження і дальші перспективи в цьому напрямку. Пріоритетні підходи до розробки та практичної реалізації проєктів соціально-економічного розвитку регіонів та гарантування безпеки повинні ґрунтуватися на можливості запровадження дієвих інструментів управління, які залежать від регіональних особливостей, інтересів учасників. Дієвість управлінських рішень є суттєвою перевагою, так як дозволяє сконцентрувати зусилля на пріоритетах, фактичних можливостях регіонів. Використання механізмів спільного вирішення питань та реалізації соціально-економічних проєктів, у тому числі на умовах державно-приватного партнерства, спонукає до гарантування безпеки, реалізації завдань з огляду на існуючі потреби. Відповідальність та довіра між учасниками дозволяє отримувати результативність заходів, що доводить досвід співпраці на різних рівнях управління.

Саме партнерство сприяє використанню відповідних інформаційних й інноваційних технологій, стимулює розвиток діяльності з надання різних видів послуг, у тому числі у сфері страхування ризиків інвестиційної діяльності, спонукає до захисту інтересів учасників, передбачає розробку та реалізацію завдань з огляду на потреби та запити на регіональному рівні. Використання можливостей, у тому числі на засадах партнерства, є можливим та результативним за умови інтересів учасників, які направлені на розвиток галузей та сфер діяльності, стійкий або комплексний розвиток територіальних громад. Участь страхових компаній у соціальних проєктах та соціальних ініціативах може відбуватися через механізми державно-приватного та публічно-приватного партнерства. Можливості такої співпраці суттєво розширюють сфери взаємодії та гарантії для учасників, що є важливою складовою у практичній реалізації підходів регіонального розвитку.

Основні пріоритети ефективної взаємодії між учасниками, забезпечення можливостей реалізації регіональної політики, яка направлена на гарантування соціально-економічної безпеки, ґрунтуються на відкритості та довірі, можливостях забезпечення результативної взаємодії у різних сферах та галузях економіки з огляду на регіональні особливості та потенційні потреби.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Регіональний розвиток. URL: <https://tutkovsky.com/ua/services/governments/regional-development> (дата звернення: 12.01.2023).
2. Возняк Г. В. Сучасні теорії та парадигми регіонального розвитку: практичний вимір для України.

Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 5. С. 671–677.

3. Демченко В. В., Пелехатий А. О. Територіальний розвиток і регіональна політика: сучасний стан та орієнтири подальших реформ. *Регіональна економіка.* 2017. № 2. С. 164–165.

4. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. М. Бориславська та ін. Швейцарсько-український проєкт «Підтримка децентралізації в Україні». Київ-Софія, 2012. 128 с.

5. Романюк С. А. Концептуальні засади регіонального розвитку: від теорії до практики / С.А. Романюк. Всеукраїнська мережа фахівців та практиків з регіонального і місцевого розвитку РЕГІОНЕТ. Київ, 2014. 70 с.

6. Гальків Л. І., Килин О. В., Яхно Т. П. Суть децентралізаційних процесів та їх вплив на розвиток підприємництва в регіоні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки».* 2018. Вип. 29(2). С. 56–59.

7. Біла С. О. Вплив децентралізації на стимулювання економічного зростання територіальних громад в Україні. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 «Економіка і право».* 2015. Вип. 27. С. 60–68.

8. Бондаренко А.І. Вплив держави на формування місцевих бюджетів у країнах Європи. *Теорія та практика державного управління.* 2010. Вип. 4.С. 185–192.

9. Сало Т. М. Децентралізація фінансової системи: стан та оцінка рівня в Україні. *Ефективність державного управління.* 2013. Вип. 35. С. 324–330.

10. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 20.01.2023).

11. Бец Б. Б. Формування та розвиток об'єднаних територіальних громад в Україні. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка».* 2019. Т. 24. Вип. 6. С. 35–43.

12. Три роки децентралізації: чим живе Миколаївська область. URL: <https://news.informer.od.ua/page2594484.html> (дата звернення: 10.02.2023).

13. Раделицький Ю. О. Розвиток співробітництва територіальних громад як інструмента забезпечення їх спроможності. *Причорноморські економічні студії.* 2018. Вип. 36(2). С. 102–108.

14. «USAID DOBRE» URL: <https://www.decentralization.gov.ua/news/9766?page=4> (дата звернення: 20.02.2023).

15. Проєкт УНБДП URL: <https://uhbdp.org/> (дата звернення: 20.02.2023).

16. ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» URL: <http://www.cba.org.ua/ua/> (дата звернення: 20.02.2023).

17. Charucka O., Vyshnevskaya O., Kozachenko L., Kostyrko A. Priority approaches to risk assessment in the activities of agricultural sectors of the economy. *Accounting and Finance (Облік і фінанси),* 2020. 4 (90), 159–166.

REFERENCES:

1. Rehionalnyi rozvytok [Regional developmen]. URL: <https://tutkovsky.com/ua/services/governments/regional-development> (data zvernennia: 12.01.2023).
2. Vozniak H. V. (2015) Suchasni teorii ta paradyhmy rehionalnoho rozvytku: praktychnyi vymir dlia Ukrainy [Modern theories and paradigms of regional development: practical dimension for Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 5, pp. 671–677.
3. Demchenko V. V., Pelekhayti A. O. (2017) Terytorialnyi rozvytok i rehionalna polityka: suchasnyi stan ta oriietry podalshykh reform [Territorial development and regional policy: current state and guidelines for further reforms]. *Rehionalna ekonomika*, no. 2, pp. 164–165.
4. Boryslavska O. M. (2012) Detsentralizatsiia publichnoi vlady: dosvid yevropeiskykh krain ta perspektyvy Ukrainy Decentralization of public power: experience of European countries and prospects of Ukraine []. Shveitsarsko-ukrainskyi proiekt «Pidtrymka detsentralizatsii v Ukraini». Kyiv-Sofia, 128 p.
5. Romaniuk S. A. (2014) Kontseptualni zasady rehionalnoho rozvytku: vid teorii do praktyky [Conceptual principles of regional development: from theory to practice]. Vseukrainska merezha fakhivtsiv ta praktykiv z rehionalnoho i mistsevoho rozvytku REHIONET. Kyiv, 70 p.
6. Halkiv L. I., Kylyn O. V., Yakhno T. P. (2018) Sut detsentralizatsiinykh protsesiv ta yikh vplyv na rozvytok pidpriemnytstva v rehioni [he essence of decentralization processes and their impact on the development of entrepreneurship in the region]. *Naukovyi visnyk Kher-sonskoho derzhavnoho universytetu. Serii «Ekonomichni nauky»*, vol. 29(2), pp. 56–59.
7. Bila S. O. (2015) Vplyv detsentralizatsii na stymuliuвання ekonomichnoho zrostantia terytorialnykh hromad v Ukraini [The impact of decentralization on stimulating the economic growth of territorial communities in Ukraine]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drachomanova. Serii 18 «Ekonomika i pravo»*, vol. 27, pp. 60–68.
8. Bondarenko A. I. (2010) Vplyv derzhavy na formuvannya mistsevyykh biudzhetyv u krainakh Yevropy [The influence of the state on the formation of local budgets in European countries]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, vol. 4, pp. 185–192.
9. Salo T. M. (2013) Detsentralizatsiia finansovoi systemy: stan ta otsinka rivnia v Ukraini [Decentralization of the financial system: status and assessment of the level in Ukraine]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*, vol. 35, pp. 324–330.
10. Kontsepsiia reformuvannya mistsevoho samovriaduvannya ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.04.2014 r. № 333-r. [The concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 1, 2014 No. 333]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (accessed: 20.01.2023).
11. Bets B. B. (2019) Formuvannya ta rozvytok obiednanykh terytorialnykh hromad v Ukraini [Formation and development of united territorial communities in Ukraine]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Serii «Ekonomika»*, vol. 24, no. 6, pp. 35–43.
12. Try roky detsentralizatsii: chym zhyve Mykolaivska oblast [Three years of decentralization: how the Mykolaiv region lives]. Available at: <https://news.informer.od.ua/page2594484.html> (accessed: 10.02.2023).
13. Radelytskyi Yu.O. (2018) Rozvytok spivrobotnytstva terytorialnykh hromad yak instrumenta zabezpechennia yikh spromozhnosti [Development of cooperation of territorial communities as a tool for ensuring their capacity]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 36(2), pp. 102–108.
14. «USAID DOBRE» Available at: <https://www.decentralization.gov.ua/news/9766?page=4> (accessed: 20.02.2023).
15. Proiekt UHBDP [UHBDP project]. Available at: <https://uhbdp.org/> (accessed: 20.02.2023).
16. leS/PROON «Mistsevyi rozvytok, oriietovanyi na hromadu» [EU/UNDP "Community-Oriented Local Development"]. URL: <http://www.cba.org.ua/ua/> (accessed: 20.02.2023).
17. Charucka O., Vyshnevskaya O., Kozachenko L., Kostyrko A. (2020) Priority approaches to risk assessment in the activities of agricultural sectors of the economy. *Accounting and Finance*, no. 4 (90), pp. 159–166.